

הפחתה של התנהגויות גרייה עצמית בילד עם אוטיזם במסגרת חוג כדורסל

דיטה הוד, BCABA, לימור ששון, BA

תקציר

ילד בן 10 עם אוטיזם שולב במסגרת חוג כדורסל לאחר שעות הלימודים בבית הספר, בליווי סייעת. במסגרת שעת הפעילות ניצפו התנהגויות גרייה עצמית הכוללות עיסוק חוזר בתנועות ידיים ובבגדים. מתוך כלל ההתנהגויות שניצפו, נבחרו בעלות השכיחות הגבוהה ביותר להפחתה. חבילת הטיפול כללה שילוב הליך של חיזוק הבחנתי להתנהגויות בשכיחות נמוכה בפעילות DRL – Differential Reinforcement of Low Rate Behaviors וענישה במקרה שהילד לא עמד בקריטריון שהוגדר לצורך הפחתה בהתנהגות. יישום הליכים אלה הוביל להפחתה בהתנהגות ושימור ההתנהגות על רמה נמוכה.

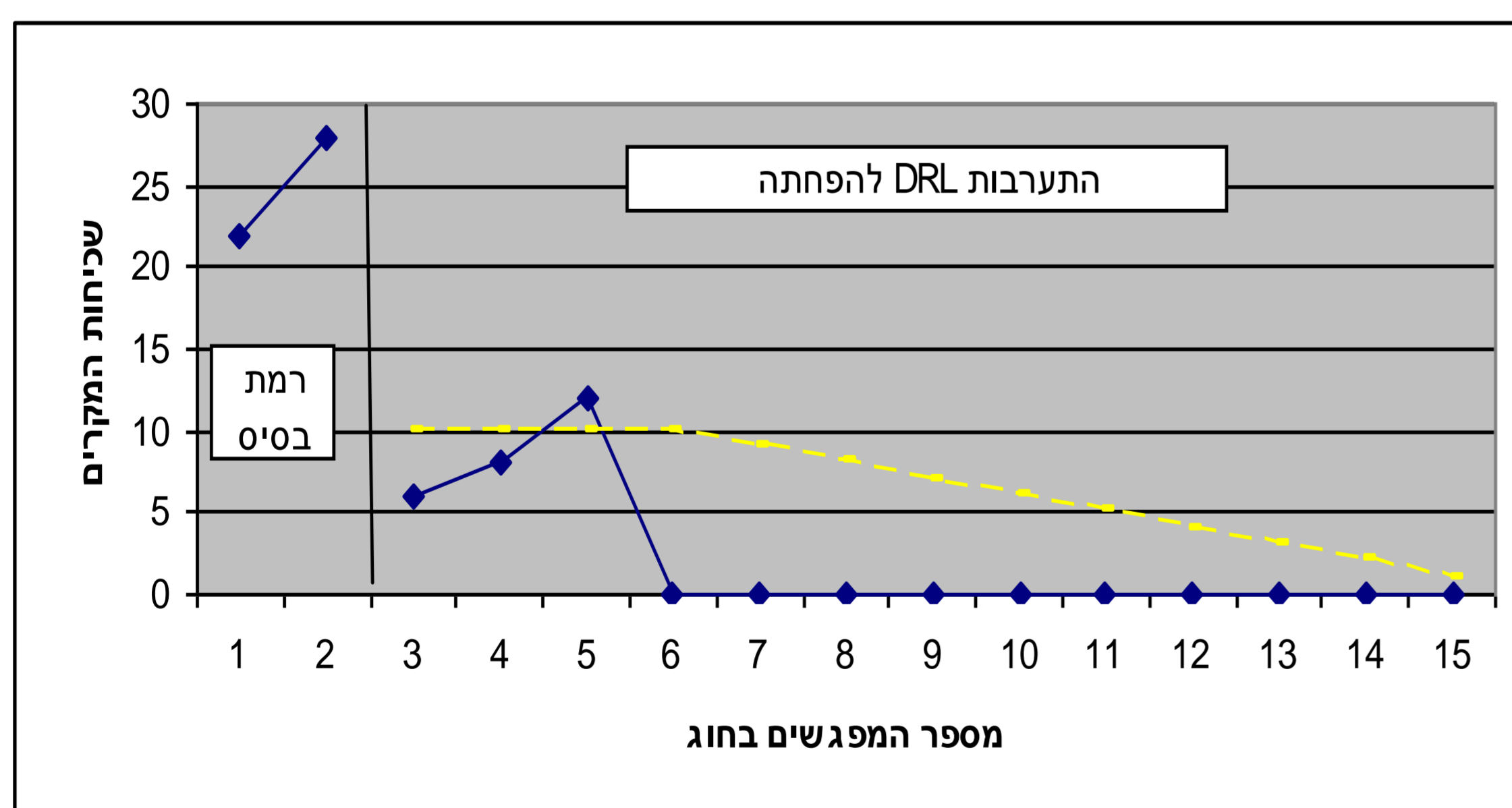
נבדק

ילד בן 10 עם אוטיזם, המשולב בצורה מלאה בכיתה רגילה בליווי משלבות, ולומד בתוכנית ביתית מדי יום בשעות אחה"צ. תפקודו הקוגניטיבי ממוצע, הוא בעל יכולות נמוכות משל בני גילו בקריאה, כתיבה והבנת הנקרא. יכולותיו בחשבון טובות. הוא מפגין לעיתים רחוקות בלבד התנהגויות של גרייה עצמית ולרוב לא בחברה.

התערבו

מטרת ההתערבות היתה הפחתת התנהגויות הגרייה העצמית במסגרת פעילות חברתית בה הילד מצוי. ההתערבות שהוחלט עליה נוסתה בעבר עם הילד במסגרת הלמידה בשעות אחה"צ בבית, והובילה לתוצאות חיוביות עבור התנהגויות לא נאותות. בשלב הראשון, נלקחו נתונים ברמת בסיס למספר ההתנהגויות החריגות שהפגין. מתוך ההתנהגויות הוגדרה התנהגות המטרה להפחתה כזו שהיתה בולטת ושכיחה לעומת האחרות – עיסוק חוזר בתנועות ידיים, ובאופן מדויק: חפינת כפות הידיים זו בזו לפני הגוף בעת השהות בחוג הכדורסל, למשכי זמן משתנים. ההליך שנקבע הוא הליך של חיזוק הבחנתי להתנהגויות בשכיחות נמוכה בפעילות DRL – Differential Reinforcement of Low Rate Behaviors. במסגרת הליך זה, הוצגה לילד במערך עיגולים שכיחות התנהגות בה עליו לעמוד. הוגדר לילד מראש כי אם יעמוד בקריטריון שמוצג לו יזכה בחיזוק חברתי ובפרס בבית, לאחר שעות החוג, ואם לא יעמוד בקריטריון יוענש באחד העונשים הנהוגים בתוכנית הביתית למקרים של חוסר שיתוף פעולה. הקריטריון שונה והופחת בפעם העוקבת לפעילות בה עמד בהצלחה בקריטריון. ממפגש מספר 3 עד מפגש מספר 16 הוגדרה ירידה בהדרגה מ-10 מקרים אפשריים למקרה אחד אפשרי.

תרשים: שכיחות תנועות ידיים במפגשי חוג כדורסל

תוצאות

נמצא כי ההתערבות היתה יעילה להפחתה של התנהגות העיסוק בידיים. הילד הפגין את המאמץ ותשומת הלב למערך העיגולים שהוצג לו על ידי הסייעת שנכחה באזור המגרש בחוג. למרות שהותר לו לבצע מידה מסוימת של התנהגות המטרה, הוא הפחית אותה עד לרמה אפסית. לאחר פעם אחת בה עבר את הקריטריון ונענש בבית, התרחשה ירידה חדה בשכיחות הופעת ההתנהגות.

סיכום ומסקנות

טיפול בהתנהגויות גרייה עצמית הינו חשוב ומשמעותי, בייחוד עבור התנהגויות המתרחשות בחברה ומפריעות לשילוב התקין של ילד בקרב בני גילו. כזו היתה ההתערבות להפחתה של התנהגות גרייה עצמית מתוארת, שהבליטה את השונות של הילד מחבריו במסגרת חוג ספורט. כמו כן, הפסקת ההתנהגות המפריעה איפשרה לילד להתפנות למשחק ולהקשבה מלאה יותר בחוג. ניכר מתוצאות ההתערבות, כי שימוש בהליך חיובי של הפחתה הדרגתית (DRL) יכול להיות יעיל גם עבור התנהגות של גרייה עצמית. ע"פ התוצאות, גם בהתנהגות זו או במאמצים למניעתה ישנה לילד שליטה. כך, העלאת האיסור למודעות הילד על ידי יצירת מערכת של מוטיבציה הוביל לשינוי המצופה.